

Äänikkö

Suomen Akatemian kielilautakunnan eräässä kokouksessa kuuluu heitetyn harkittavaksi ajatus, että magnetofonin suomalaisiksi vastineeksi otettaisiin sana *äänikkö*. Tämän johdosta rohkenen esittää seuraavaa:

Tuskin on tarpeellista korostaa, että kielen uudistus- ja kehitystyössä on pyrittävä tarkoituksenmukaisuuteen ja järjestelmällisyyteen, jotta kieli parhaiten voisi palvella oikein ymmärrettyjen mielteiden siirtämistä henkilöltä toiselle — tämä kun sentään lienee kielen päätehtävä. Satunnaisesti syntyneet ilmaukset johtavat helposti tarpeettomien pulmien eteen, joiden ydin on siinä, että koska näin on totuttu sanomaan ja ymmärtämään, niin sinänsä hyvä sana ei enää ole vapaa merkitystehtävänsä. Läheinen esimerkki: kuvanheittimiä kos-

kevan sanaston äskettäin suoritettu »puhdistus».

Äänikön kohdalta tilanne on seuraava:

Äänen talteenotto ja toisto suoritetaan nykyään enimmäkseen kolmella periaatteellisesti erilaisella menetelmällä:

1) mekaanisesti (fonografi, gramofoni)

2) valokennoa ja valon intensiteetin vaihteluja käyttäen (äänielokuva)

3) sähkömagneettisesti (magnetofoni).

Suuren yleisön kannalta, joka joutuu vain kuulemaan äänentoiston tai enintään puhumaan mikrofoniin, on tulokseen nähden sama, mitä näistä menetelmistä käytetään. On siis ilman muuta selvää, että kieli ei vastaa sille asetettuja vaatimuksia, jos kojeiden nimet ovat:

1) gramofoni	} tai	1) äänilevykoje	} tai	1) levysoitin
2) ääniraina		2) äänikuvakoje		2) äänielokuva
3) äänikkö		3) äänikkö		3) äänikkö.

Oikea ratkaisu on sen sijaan helposti tavoitettavissa. Olettakaamme, että *äänikkö* = äänentalletus- ja toistokoje. Antakaamme sitten kansan erottaa tämän kojeen eri tyypit mahdollisimman näkyvän tunnusmerkin mukaan, olkoonpa se vaikka toisarvoinen teknikon silmissä, niin saamme

1) levyäänikkö ja teläänikkö (gramofoni, fonografi)

2) kuvaäänikkö tai filmiäänikkö

3) nauhaäänikkö ja lankaäänikkö.

Tavallisessa puheessa saa silloin tietysti sanoa ääniköksi mitä tahansa näistä kojeista, ja jos niistä yksi tulee ylivoimaiseksi käytännössä, äänikkö saattaa tosiasiallisesti joutua merkittävään voittajaa (olkoon se sitten vaikka magnetofoni, mitä emme tänään vielä tiedä), aivan samoin kuin nykyään puhumme lennättimestä erottamatta toisistaan (langallista) sähkölennätintä ja radiolennätintä ja unohtaen optillisen lennättimen, vaikka sitäkin vielä joka

päivä käytetään (merkinantoliput ja semaforit).

Jos omaksumme tämän ratkaisun, ei mikään myöskään estä alan erikoistuntijoita puhumasta mekaanisesta ääniköstä, valokennoääniköstä ja magneetti-

sesta ääniköstä, jos suurelle yleisölle tarkoitetut sanat häntä kiusaavat epätasällisyydellään ja toisarvoisiin tuntu-merkkeihin nojautumisellaan.

Ja kielelliset ilmaukset ovat tältä kohdalta raiteillaan. VILHO SETÄLÄ